

UNGA PÅ OPERAN UPPTÄCKER KOSTYMFÖRRÅDET

KURSMÅL INOM ÄMNET SLÖJD & DRAMA årskurs 1-3

Detta avsnitt fokuserar på kursmålen:

- ✓ Att skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer.
- ✓ Utveckla kunskaper i olika hantverk och förmågan att arbeta med olika material och uttrycksformer. Väcka elevernas nyfikenhet att utforska och experimentera med olika material.
- ✓ Hur människors olika val i vardagen kan bidra till en hållbar utveckling.

KOSTYMAVDELNINGEN

Operans kostymavdelning tar fram kostymer till alla föreställningar. Det mesta tillverkas för hand i ateljén, där cirka 40 personer arbetar. Kostymavdelningen tar också hand om kostymerna mellan föreställningarna, den avdelningen kallas för kostymervice. Där arbetar Camilla Rådén, som vi träffar i det här avsnittet av *Det Magiska huset*, tillsammans med sina kollegor. Kostymervice håller ordning på kostymerna, tar fram smycken, skor, tvättar och lagar och ändrar om det behövs. När det är dags för föreställning ser de till att rätt kostym kommer till rätt artist. Längst upp i Operahuset ligger ett av kostymförråden. Totalt har Operan över 30 000 kostymer i sina lager och varje år tillverkas cirka 1000 kostymer av Operans kostymavdelning.

INTRODUKTION – *Det Magiska Huset*

I *Det Magiska huset* kan skolor ta del av Kungliga Operans verksamhet och följa med bakom kulisserna på en av Sveriges nationalscener. Här arbetar inte bara operasångare och dansare utan också en mängd andra yrkesgrupper som tillsammans skapar opera- och dansföreställningarna.

Lärohandledningen är framtagen som inspiration till arbete i klassrummet efter att eleverna har fått se avsnittet *Unga på Operan upptäcker kostymförrådet*. Övningarna kan anpassas efter eleverna och göras i helklass, mindre grupper eller individuellt. Handledningen riktar sig i första hand till pedagoger i klasserna 1-3.

I det här avsnittet får vi tillsammans med pedagogen Sara upptäcka Operans kostymförråd.

FACIT TILL QUIZ PÅ SIDAN 7

FACIT: 2, X, 1, 2, X, 1, 1, 2, X, X

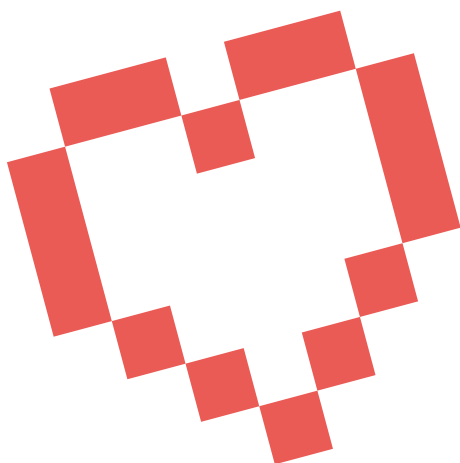
ORD I AVSNITTET

KOSTYM

Kostym kallas det som skådespelare, sångare och dansare har på sig när de står på scenen. Kostymen i en föreställning kan vara i en viss stilepok, till exempel stilar som liknar de kläderna som vissa människor hade på sig på 1700-talet, eller kläder som har inspiration från 80-talet. Kostymen kan också vara en fantasi om hur människor kommer vara klädda i framtiden. I de olika kostymerna kan operasångare bli till robotar, dansare kan bli snöflingor eller polkagrisar och en hel kör kan bli till björnar.

REPETITION

Att repetera betyder att förbereda sig inför en föreställning. Operasångare, dansare och skådespelare repeterar för att komma ihåg text, musik och rörelser och veta exakt vad de ska göra. Repetitionerna inför en föreställning tar många veckors arbete, innan det är dags att möta publiken. När det är en stor operaroll brukar sångarna börja öva ett år innan det är dags för premiär.

PÅKLÄDARE

En påklädare arbetar med att ta fram rätt kostym till artisterna. Påklädaren kan också laga ifall något skulle råka gå sönder mitt under en föreställning. Därför brukar de alltid ha ett litet sykit med sig, med nål, tråd och säkerhetsnålar. Efter föreställningen ser de till att alla kläder kommer tillbaka till kostymavdelningen och att inget fattas och att kläderna är rena och hela till nästa föreställning. Påklädarna kan också hjälpa till att ta av och på kostym om det är krångligt för artisten, eller om det till exempel är snabba byten mitt i föreställningen.

Påklädare är egentligen ett gammaldags ord som hängt kvar från tiden när artister hade personliga påklädare. Den moderna yrkestiteln är kostymtekniker.

TUTU

En tutu är en kort balettkjol tillverkad av tyll. I kjolen finns metallringar insydda som hjälper tyget att stå rakt ut. Att tillverka en tutu med livstykke tar ungefär en vecka, 40 timmars arbete. Tutun blev populär inom den klassiska baletten på 1800-talet. Till en början var kjolen ganska lång, men blev allt kortare och kortare tills hela benen var synliga. Ordet tutu kommer från franska men ingen vet exakt hur det uppstod. Kanske kommer det från ordet tyll (tulle på franska). Det kan också komma från en lek med ordet 'cu-cu' som betyder liten rumpa.

MATERIAL & KÄNSLA

FÖRBEREDELSE

- ✓ Olika sorters tyger och andra material
- ✓ Saxar, pennor, papper, lim

HUR KÄNNES DET?

Varje sak som vi kan röra vid består av ett material. Stolen vi sitter på, kläderna vi har på oss och pappret vi håller i. Låt klassen känna på olika material och utforska deras egenskaper.

1. Låt eleverna känna på olika material runt om i klassrummet och låt dem beskriva dem. Känns det kallt eller varmt, hårt eller mjukt, behagligt eller otäckt? Vad får det att kännas så?
2. Lägg fram olika tyger och låt eleverna känna på dem och beskriva materialet. Finns det tillgång till papper och lim kan varje elev välja ut ett tygstycke eller flera och klistra fast på ett papper och skriva ned hur de tycker det känns.

KLÄDERNAS LIV

ATT ÄRVA KLÄDER

I avsnittet berättar Camilla om hur dansare och sångare kan "återanvända" kostymer som någon annan haft. Ibland behöver de sys om för att passa. Varje gång någon ny tar över en kostym sys det i en ny namnlapp som beskriver artistens namn, vilken föreställning det gäller och vilket årtal.

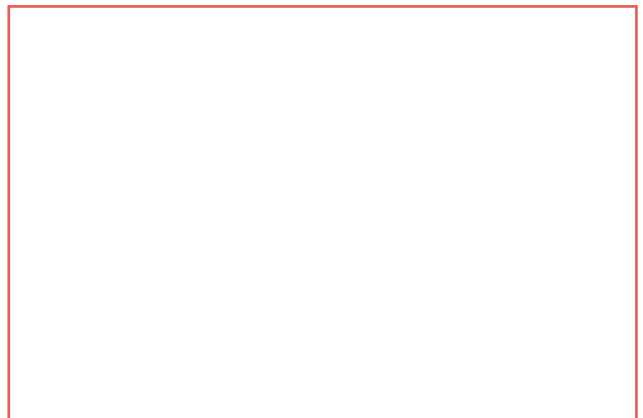
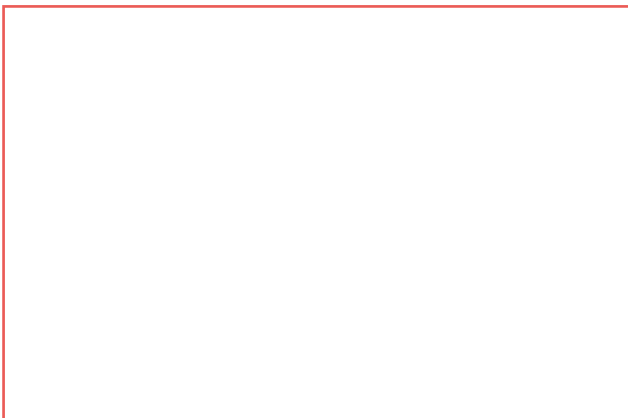
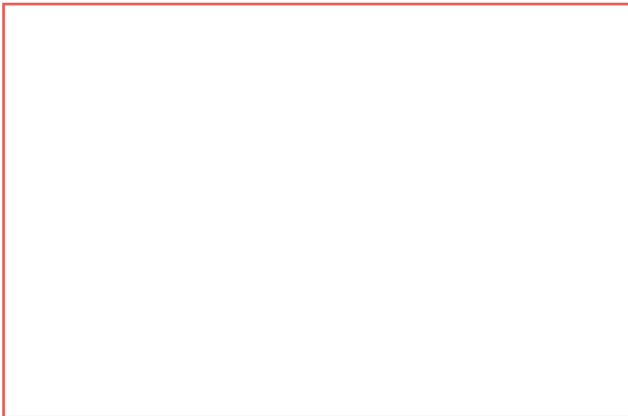
SAMTAL

Har ni ärvt kläder från ett syskon, släkting eller vänner? Brukar ni handla begagnade kläder på second hand/loppis? Vad är bra och/eller dåligt med att ta över kläder som någon annan använt?

VAD ÄR DINA KLÄDERS BERÄTTELSE?

Skapa en egen serie om hur du har fått dina kläder. Har du ärvt dem av någon annan eller köpt dem i en affär? Vem tillverkade dem och hur tillverkades de?

ATT KLÄ UT SIG

FÖRBEREDELSE

Samla kläder att prova. Det kan vara utklädningskläder som finns på skolan, eller kläder som eleverna tar med sig hemifrån. Ta gärna med hattar, glasögon, handskar etc. Det ska inte vara privata kläder som någon i klassen använder, utan gamla kläder eller någon annans.

SAMTAL

I *Det Magiska huset* klär Sara ut sig i olika kostymer. Brukar ni klä ut er? När gör ni det? Hur tycker ni att det är?

Vi klär oss olika vid olika tillfällen i livet: vid fest eller begravning, i skolan, på idrotten eller i simhallen, på arbetsplatsen. Samtala om detta. Hur klär vi oss och när? Vad betyder kläder? Har ni några favoritkläder?

KOSTYMPROVNING

På teatern är kostymen en del av hela föreställningen. Den visar när och var det utspelar sig, och den visar vem en person är. För artisterna är kostymen en del av rollen.

1. Låt eleverna prova olika kläder, kombinera med hattar, mössor och andra accessoarer. Låt dem gå omkring i kläderna och känna efter. Vem har den här klädseln (t. ex. en strikt kavaj och slips)? Hur rör sig den personen? Hur hälsar den på andra? Hur sätter den sig i bänken? Hur dansar den? Testa gärna att göra oväntade klädkombinationer.
2. Låt eleverna fantisera vidare om rollen som de klätt sig till. Var arbetar personen? Hur gammal är den? Vad tycker den om? Vad tycker den inte om? Låt eleverna skriva om en vanlig dag i personens liv.

QUIZ KOSTYMFÖRRÅDET

	1	X	2
1. Hur många kostymer har Operan?	Mer än 300	Mer än 3000	Mer än 30 000
2. Var ligger Operans kostymförråd?	I källaren	Längst upp i huset	Bakom scenen
3. Vad står det på lapparna som sitter i kostymerna?	Namn, och årtal	Tvättråd	Ett hemligt meddelande
4. Vad kallas en kort balettkjol i tyll?	Tata	Lulu	Tutu
5. Hur lång tid tar det att göra en balettkjol till föreställningen Svansjön?	1 dag	1 vecka	1 månad
6. Hur kan balettkjolen stå rakt ut?	Den är gjord av ett styvt tyg, och har metallringar som håller upp.	Den sprejas med hårsprej.	Den är gjord av ett magiskt tyg.
7. Vad gör en påklädare?	Hjälper sångare och dansare på med kostymer.	Syr kläder.	Går på maskerad.
8. Vad betyder att repetera?	Att sticka eller virka.	Att tjata.	Att öva eller träna på något.
9. Vilket gosedjur klär Sara ut sig till?	En björn	En kanin	En myrslok
10. Vad är Camillas tips till den som ska gå på maskerad?	"Var lite försiktig, klä inte ut dig för mycket."	"Var inte försiktig. Ta i och klä ut dig ordentligt!"	"Stanna hemma."

